

Centrālā statistikas pārvalde

2024

24-006-000

Informatīvais apskats

MATERIĀLĀ NENODROŠINĀTĪBA LATVIJĀ 2023. GADĀ

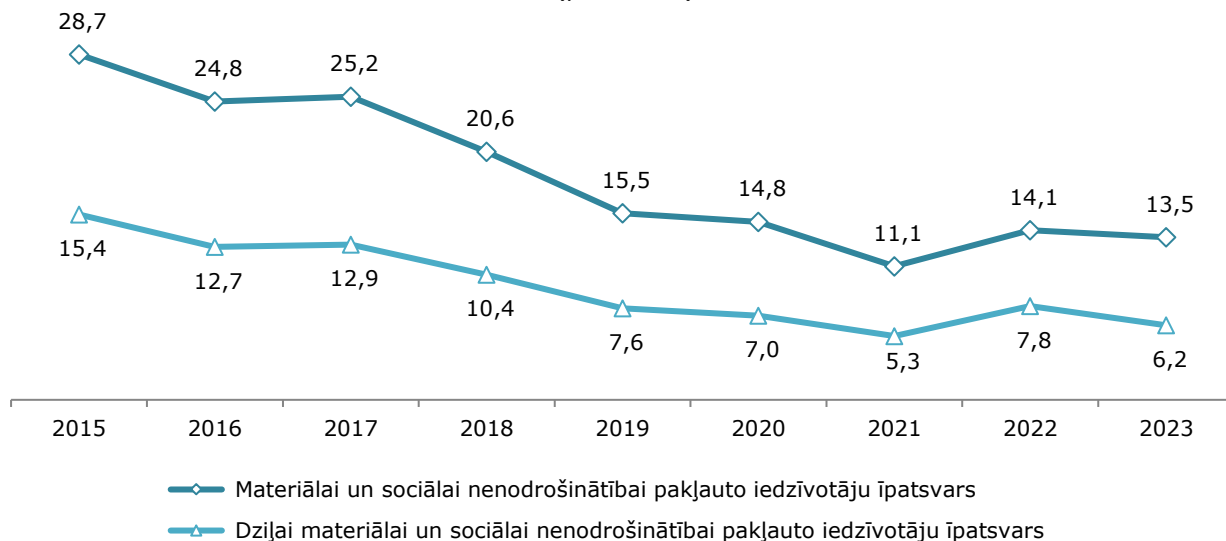
Aptauja "Statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem" (angļu valodā *European Union Statistics on Income and Living Conditions* – saīsināti EU-SILC) katru gadu tiek veikta visās Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs. Latvijā šo aptauju veic Centrālā statistikas pārvalde no 31. janvāra līdz 30. jūnijam, un tajā tiek iegūta plaša informācija par iedzīvotāju ienākumiem un dzīves apstākļiem (mājokli, nodarbinātību, veselību u.c.), aptaujājot katru simto Latvijas mājsaimniecību.

Šajā publikācijā apkopoti dati par Latvijas iedzīvotāju materiālo un sociālo nenodrošinātību un šo rādītāju pazīmes. Dati par iedzīvotāju materiālo un sociālo nenodrošinātību ļauj plašāk vērtēt ES un dalībvalstu progresu, īstenojot kopējos ES un katras dalībvalsts atsevišķi izvirzītos mērķus nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanā.

1. MATERIĀLĀS UN SOCIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS RĀDĪTĀJI¹

Aptaujas dati liecina, ka 2023. gadā ir samazinājies dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars, 2023. gadā sasniedzot 6,2 % (kopš 2022. gada samazinājums par 1,6 procentpunktiem). Savukārt materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars saglabājās bez būtiskām izmaiņām – 13,5 % 2023. gadā un 14,1 % 2022. gadā.

Materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāji 2015.–2023. gadā
(procentos)

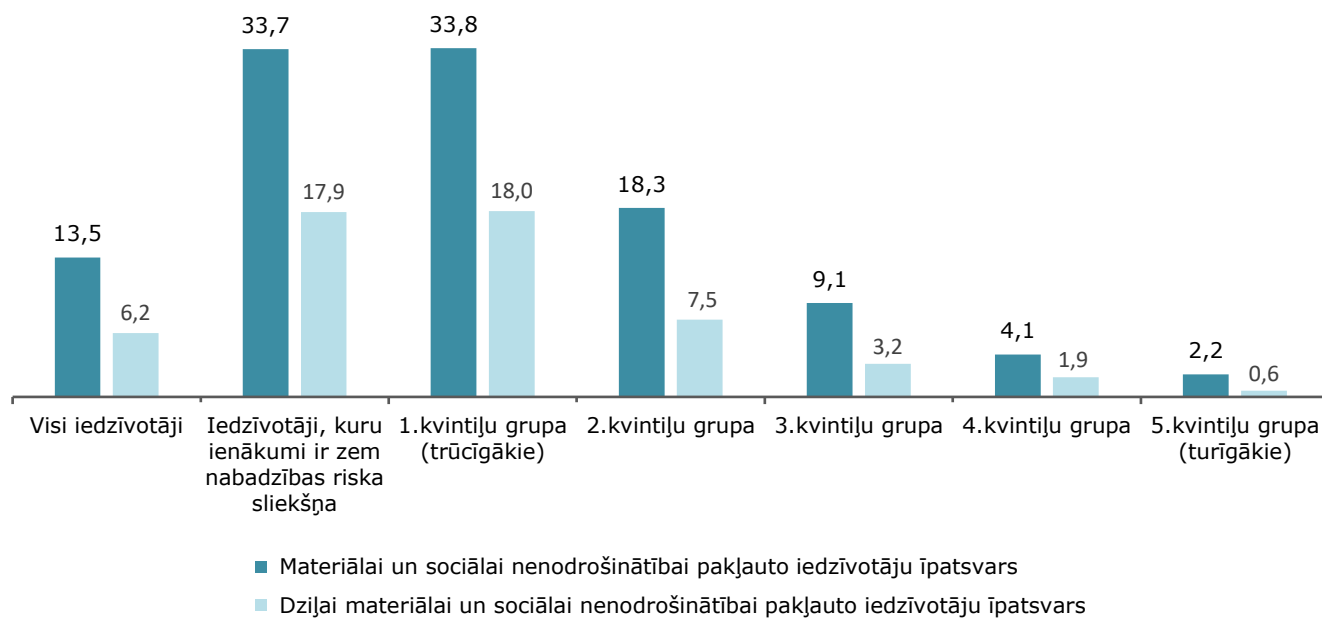

📖 Oficiālās statistikas portāls [[NNN180](#)].

¹ Skaidrojums sadaļā "Metodoloģiski paskaidrojumi".

Dziļā materiālā un sociālā nenodrošinātība straujāk samazinājās starp iedzīvotājiem ar viszemākajiem ienākumiem (1. kvintīļu grupā). Šajā iedzīvotāju grupā dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars samazinājās par 4,3 procentpunktiem, 2023. gadā sasniedzot 18,0 % (2022. gadā – 22,3 %). Starp pārējiem iedzīvotājiem materiālā un sociālā nenodrošinātība mazinājās lēnāk. Jāņem vērā, ka šo rādītāju aprēķinā izmantots aptaujāto subjektīvs vērtējums un nelielai daļai pat visturīgāko iedzīvotāju pašu ieskatā joprojām piemīt kāda no materiālās un sociālās nenodrošinātības pazīmēm.

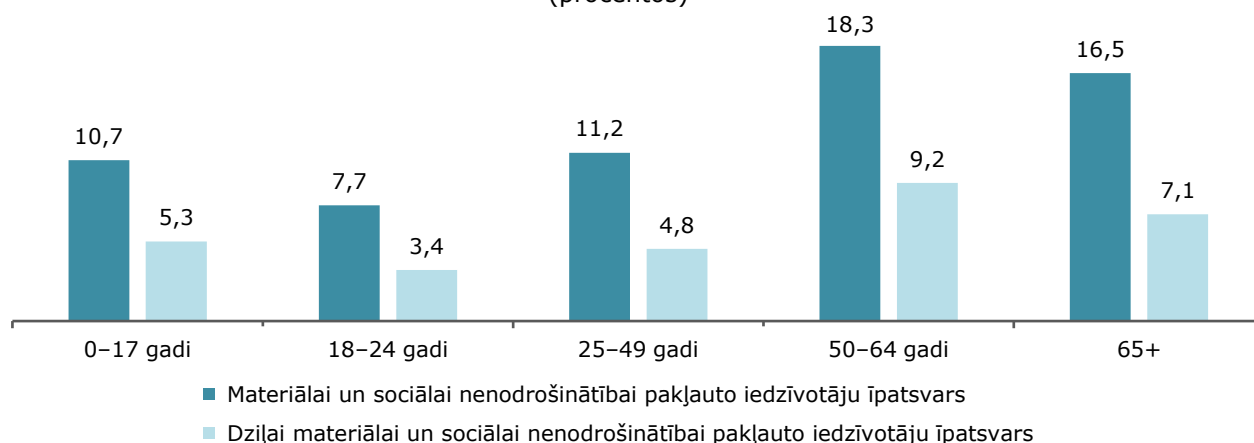
**Materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāji
pēc iedzīvotāju ienākumu līmeņa 2023. gadā**
(procentos)

Oficiālās statistikas portāls [NNN180].

Iedzīvotāji līdz 49 gadu vecumam ir būtiski mazāk pakļauti materiālai un sociālai nenodrošinātībai, salīdzinot ar vecāka gadagājuma iedzīvotājiem. Tuvojoties pensijas vecumam, arvien vairāk iedzīvotāju kļūst pakļauti materiālai un sociālai nenodrošinātībai. 2023. gadā starp 50 līdz 64 gadus veciem iedzīvotājiem materiālai un sociālai nenodrošinātībai bija pakļauti 18,3 % (2022. gadā – 18,1 %) un dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai – 9,2 % (2022. gadā – 9,9 %). Starp vecākā gadagājuma (vismaz 65 gadus veciem) iedzīvotājiem materiālai un sociālai nenodrošinātībai bija pakļauti 16,5 % (2022. gadā – 19,1 %) un dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai – 7,1 % (2022. gadā – 10,5 %).

**Materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāji
pa vecuma grupām 2023. gadā**
(procentos)

Oficiālās statistikas portāls [NNN181].

2. MATERIĀLĀS UN SOCIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS RĀDĪTĀJU PAZĪMES

Kaut arī dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ir mazinājies, tomēr lielākā iedzīvotāju daļa uzskata, ka tai atbilst kāda no pazīmēm. 2023. gadā 59,9 % Latvijas iedzīvotāju piemita vismaz 1 no 13 materiālās un sociālās nenodrošinātības pazīmēm¹ (2022. gadā – 58,1 %). No viņiem lielākai daļai (80,3 %) piemita līdz 3 materiālās un sociālās nenodrošinātības pazīmēm (2022. gadā – 80,8 %), 19,2 % iedzīvotāju piemita no 3 līdz 5 pazīmēm (2022. gadā – 16,8 %), 12,1 % iedzīvotāju – no 5 līdz 9 pazīmēm (2022. gadā – 11,9 %) un 2,8 % iedzīvotāju piemita no 9 līdz 13 pazīmēm (2022. gadā – 3,8 %).

Kopš 2022. gada ir samazinājies iedzīvotāju īpatsvars, kuriem naudas trūkums liedza:

- nodrošināt sev divus piemērotus apavu pārus, kas ir labā stāvoklī un piemēroti ikdienas aktivitātēm (no 6,2 % 2022. gadā līdz 4,8 % 2023. gadā);
- vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem vai radniekiem uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena (no 8,4 % 2022. gadā līdz 5,3 % 2023. gadā);
- savām vajadzībām lietot vieglo auto (no 13,7 % 2022. gadā līdz 10,8 % 2023. gadā). Tomēr ir jāpiebilst, ka nav audzis arī to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir iespēja savām vajadzībām lietot vieglo auto (68,4 % 2022. gadā un 69,1 % 2023. gadā). Savukārt arvien vairāk norādīja, ka viņiem šo iespēju liedz citi iemesli, nevis naudas trūkums (17,9 % 2022. gadā un 20,1 % 2023. gadā).

Minētās tendences ir izteiktāk vērojamas starp iedzīvotājiem, kuru ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa, straujāk samazinoties to iedzīvotāju īpatsvaram, kuriem naudas trūkums liedza:

- vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem vai radniekiem uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena (no 19,9 % 2022. gadā līdz 13,4 % 2023. gadā);
- nodrošināt sev divus piemērotus apavu pārus, kas ir labā stāvoklī un piemēroti ikdienas aktivitātēm (no 14,9 % 2022. gadā līdz 11,3 % 2023. gadā);
- savām vajadzībām lietot vieglo auto (no 28,4 % 2022. gadā līdz 22,4 % 2023. gadā). Turklāt starp iedzīvotājiem ar ienākumiem zem nabadzības riska sliekšņa ir audzis arī to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir iespēja savām privātajām vajadzībām lietot vieglo auto (no 36,5 % 2022. gadā līdz 39,0 % 2023. gadā).

Tāpat starp iedzīvotājiem ar ienākumiem zem nabadzības riska sliekšņa ir mazinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties:

- ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (no 22,7 % 2022. gadā līdz 19,0 % 2023. gadā);
- uzturēt mājokli siltu (no 18,5 % 2022. gadā līdz 15,9 % 2023. gadā).

Tomēr starp visiem Latvijas iedzīvotājiem arvien vairāk bija to, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties:

- segt neparedzētus izdevumus² (44,6 % 2022. gadā un 45,5 % 2023. gadā);
- katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (29,6 % 2022. gadā un 32,9 % 2023. gadā);
- savā mājoklī nolietotās mēbeles nomainīt pret jaunām (25,8 % 2022. gadā un 27,7 % 2023. gadā);
- laikus segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu (6,7 % 2022. gadā un 7,7 % 2023. gadā).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties sev nodrošināt atsevišķas pamatnepieciešamības 2020.–2023. gadā
(procentos no visiem iedzīvotājiem, kuriem bija vismaz 16 gadu)

		2020	2021	2022	2023
Regulāri piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām, kas ir saistītas ar naudas izmaksām	Visi iedzīvotāji	18,5	11,9	17,5	17,4
	zem nabadzības riska sliekšņa	36,3	23,4	33,5	32,4
Vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem/ģimeni (radiem) uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena	Visi iedzīvotāji	5,9	4,5	8,4	5,3
	zem nabadzības riska sliekšņa	14,6	9,5	19,9	13,4
Nelielu naudas summu tērēt tikai sev	Visi iedzīvotāji	10,4	9,3	10,3	11,2
	zem nabadzības riska sliekšņa	19,7	17,5	22,4	21,6

¹ Skaidrojums sadaļā "Metodoloģiski paskaidrojumi".

² Skaidrojums sadaļā "Metodoloģiski paskaidrojumi".

		2020	2021	2022	2023
Novalkātās drēbes nomainīt pret jaunām (nevis lietotām)	Visi iedzīvotāji	12,6	10,7	12,0	11,8
	zem nabadzības riska sliekšņa	28,3	24,2	27,9	27,9
Nodrošināt sev divus apavu pārus, kas ir labā stāvoklī un piemēroti ikdienas aktivitātēm	Visi iedzīvotāji	6,5	5,5	6,2	4,8
	zem nabadzības riska sliekšņa	15,1	12,2	14,9	11,3
Savā mājoklī nomainīt mēbeles (gultu, dīvānu u.c.), kad tās ir nolietotas vai bojātas	Visi iedzīvotāji	25,2	21,8	25,8	27,7
	zem nabadzības riska sliekšņa	47,0	40,2	46,9	47,4
Savā mājoklī privātai lietošanai nodrošināt internetu, kad tas ir nepieciešams	Visi iedzīvotāji	3,3	2,3	2,9	2,5
	zem nabadzības riska sliekšņa	10,1	7,0	9,5	7,9
Segt neparedzētus izdevumus	Visi iedzīvotāji	46,4	42,5	44,6	45,5
	zem nabadzības riska sliekšņa	74,9	69,6	71,2	72,8
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	Visi iedzīvotāji	30,1	34,1	29,6	32,9
	zem nabadzības riska sliekšņa	54,1	54,9	53,5	58,5
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu	Visi iedzīvotāji	10,1	7,3	9,5	8,4
	zem nabadzības riska sliekšņa	22,9	17,1	22,7	19,0
Segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	Visi iedzīvotāji	9,1	6,7	6,7	7,7
	zem nabadzības riska sliekšņa	13,9	10,8	13,6	13,9
Uzturēt mājokli siltu	Visi iedzīvotāji	6,3	5,3	7,3	6,9
	zem nabadzības riska sliekšņa	13,9	12,9	18,5	15,9
Savām vajadzībām lietot vieglo auto	Visi iedzīvotāji	13,9	11,0	13,7	10,8
	zem nabadzības riska sliekšņa	26,6	22,0	28,4	22,4

Oficiālās statistikas portāls [NNN190].

2023. gadā nedaudz palielinājās ekonomiskai spriedzei¹ pakļauto iedzīvotāju īpatsvars (no 27,1 % 2022. gadā līdz 28,4 % 2023. gadā). Tas ir skaidrojams ar to, ka arvien vairāk iedzīvotāju finansiāli nevarēja atļauties segt iepriekš minētos izdevumus, kas raksturo ekonomisko spriedzi. Visstraujāk ekonomiskā spriedze ir palielinājusies starp iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem (1. un 2. kvintīļu grupā). Starp 2. kvintīļu grupas iedzīvotājiem ekonomiskai spriedzei pakļauto īpatsvars 2023. gadā sasniedza 39,5 % (kopš 2022. gada kāpums par 2,2 procentpunktiem) un starp 1. kvintīļu grupas (vistrūcīgākajiem) iedzīvotājiem – 55,0 % (kāpums par 1,8 procentpunktiem). Savukārt starp pārējiem iedzīvotājiem ekonomiskā spriedze palielinājās lēnāk.

Ekonomiskā spriedze 2020.–2023. gadā (procentos)

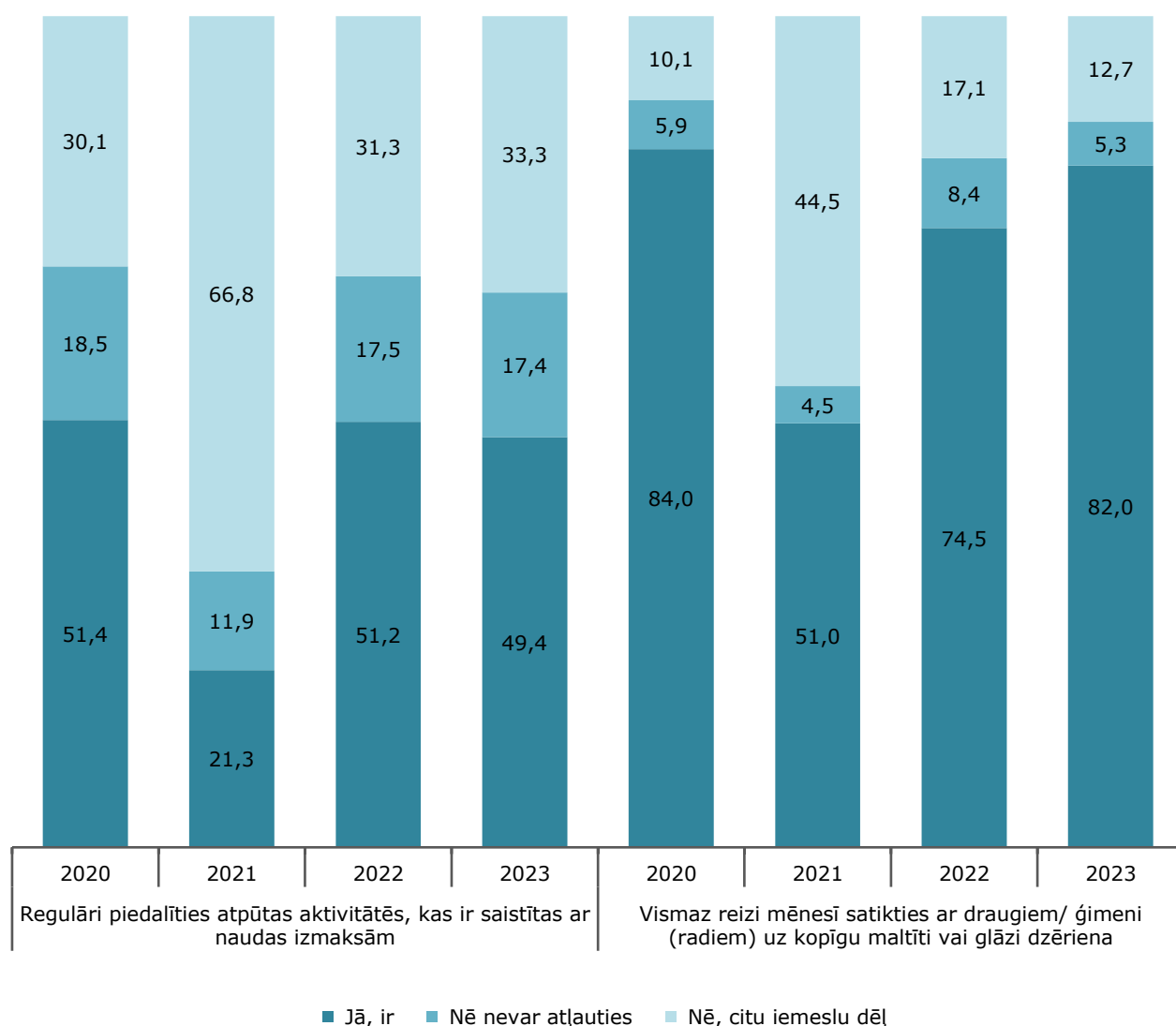
	2020	2021	2022	2023
Visi iedzīvotāji	29,2	25,8	27,1	28,4
Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	56,1	49,8	55,3	56,7
Kvintīļu grupa				
1. (trūcīgākā)	54,7	50,9	53,2	55,0
2.	40,5	33,1	37,3	39,5
3.	25,7	23,6	23,8	24,0
4.	16,4	14,6	13,1	14,2
5. (turīgākā)	6,5	5,9	5,9	7,5
Vecuma grupa				
0–17	25,7	22,1	23,3	24,9
18–24	30,4	24,2	26,7	25,3
25–49	22,8	19,9	22,1	23,0
50–64	33,0	29,8	28,4	30,5
65+	38,7	35,2	37,3	39,0

Oficiālās statistikas portāls [NNN040].

¹ Skaidrojums sadaļā "Metodoloģiski paskaidrojumi".

Analizējot atbilžu sadalījumu uz jautājumiem par iedzīvotāju iespējām sev nodrošināt atsevišķas ar atpūtu un vaļasbrīžiem saistītas pamatnepieciešamības, dati rāda, ka 2023. gadā iedzīvotāju paradumi turpināja atgriezties ierastajā situācijā, kāda tā bija pirms Covid-19 pandēmijas, kad lielākā daļa iedzīvotāju sev varēja tās nodrošināt. 2023. gadā 82,0 % iedzīvotāju varēja vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem vai radniekiem uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena (kopš 2022. gada pieaugums par 7,5 procentpunktiem). Un samazinājās to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem šī iespēja bija liegta naudas trūkuma dēļ (no 8,4 % 2022. gadā līdz 5,3 % 2023. gadā) vai citu iemeslu dēļ (no 17,1 % 2022. gadā līdz 12,7 % 2023. gadā). Savukārt iespēja regulāri piedalīties ar naudas izmaksām saistītās atpūtas aktivitātēs bija mazāk nekā pusei (49,4 %) iedzīvotāju (kopš 2022. gada kritums par 1,8 procentpunktiem). Gandrīz katram piektajam šī iespēja tika liegta naudas trūkuma dēļ (17,5 % 2022. gadā un 17,4 % 2023. gadā), un joprojām visnotaļ lielai iedzīvotāju daļai šo iespēju liedza citi iemesli (31,3 % 2022. gadā un 33,3 % 2023. gadā).

**Iedzīvotāju atbilžu sadalījums uz jautājumiem par iespējām
piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām un satikties ar saviem draugiem vai radniekiem uz
kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena 2020.–2023. gadā¹**
(procentos no visiem iedzīvotājiem, kuriem bija vismaz 16 gadi)

📖 Oficiālās statistikas portāls [NNN190].

¹ Izmaiņas 2021. gada datus var būt saistāmas ar Covid-19 pandēmijas ietekmi (pulcēšanās ierobežojumiem un iedzīvotāju piesardzību sociālajos kontaktos), kad strauji samazinājās iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir iespēja piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām un satikties ar draugiem vai radniekiem uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena, kā galveno šķērslī norādot "Nē, cits iemesls".

Dati liecina, ka 2023. gadā iespēja regulāri piedalīties ar naudas izmaksām saistītās atpūtas aktivitātēs ārpus mājām bija 30,2 % vistrūcīgāko (1. kvintīļu grupas) iedzīvotāju (2022. gadā – 27,0 %). Starp viņiem nedaudz samazinājās to iedzīvotāju īpatsvars, kuri šo iespēju nevarēja nodrošināt naudas trūkuma dēļ (no 34,8 % 2022. gadā līdz 32,9 % 2023. gadā) vai citu iemeslu dēļ (no 38,2 % 2022. gadā līdz 37,0 % 2023. gadā). Savukārt starp iedzīvotājiem ar augstākiem ienākumiem kopš 2022. gada ir mazinājušās iespējas regulāri piedalīties ar naudas izmaksām saistītās atpūtas aktivitātēs ārpus mājām, un arvien lielāka daļa norādīja uz citiem iemesliem šīs iespējas trūkumam.

**Iedzīvotāju atbilžu sadalījums uz jautājumiem par iespējām
piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām un satikties ar saviem draugiem vai radniekiem uz
kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena 2020.–2023. gadā¹**
(procentos no visiem iedzīvotājiem, kuriem bija vismaz 16 gadu)

	Vai ir iespēja?	Regulāri piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām, kas ir saistītas ar naudas izmaksām				Vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem/ ģimeni (radiem) uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1. (trūcīgākā)	PAVISAM	100	100	100	100	100	100	100	100
	Jā, ir	26,4	13,3	27,0	30,2	70,0	46,5	57,4	68,6
	Nē, nevar atļauties	36,7	25,6	34,8	32,9	16,1	10,7	20,1	13,8
	Nē, cits iemesls	36,9	61,1	38,2	37,0	13,9	42,8	22,5	17,5
2.	PAVISAM	100	100	100	100	100	100	100	100
	Jā, ir	38,8	15,1	38,1	33,3	80,1	50,4	65,6	75,6
	Nē, nevar atļauties	23,0	14,8	21,2	22,5	6,2	5,7	10,6	7,2
	Nē, cits iemesls	38,3	70,1	40,8	44,2	13,6	44,0	23,8	17,2
3.	PAVISAM	100	100	100	100	100	100	100	100
	Jā, ir	53,3	22,5	51,9	50,4	86,3	48,1	76,6	85,0
	Nē, nevar atļauties	15,9	10,4	15,2	16,0	4,4	3,7	6,4	3,5
	Nē, cits iemesls	30,7	67,1	32,9	33,6	9,3	48,1	17,0	11,5
4.	PAVISAM	100	100	100	100	100	100	100	100
	Jā, ir	61,9	24,7	62,5	61,3	89,1	54,6	82,3	87,1
	Nē, nevar atļauties	13,0	6,8	11,6	9,9	2,4	2,2	4,1	1,8
	Nē, cits iemesls	25,2	68,5	25,9	28,8	8,5	43,1	13,5	11,1
5. (turīgākā)	PAVISAM	100	100	100	100	100	100	100	100
	Jā, ir	76,1	29,8	75,2	70,3	93,9	55,2	89,3	92,8
	Nē, nevar atļauties	4,5	3,1	5,6	6,4	0,9	0,7	1,7	0,8
	Nē, cits iemesls	19,4	67,1	19,2	23,3	5,2	44,0	9,0	6,4

📖 Oficiālās statistikas portāls [NNN190].

Salīdzinot ar pārējiem iedzīvotājiem, vistrūcīgāko iedzīvotāju vidū (1. kvintīļu grupā) bija izteikti augsts iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt neparedzētus izdevumus (70,8 %), katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (56,8 %) un savā mājoklī nolietotās mēbeles nomainīt pret jaunām (44,8 %). Savukārt starp iedzīvotājiem ar augstākiem ienākumiem (2., 3., 4. un 5. kvintīļu grupā) bija ievērojami mazāk izplatīti naudas problēmu radītie ierobežojumi nodrošināt sev iepriekš minētās pamatlīetas.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties sev nodrošināt atsevišķas pamatnepieciešamības, pa kvintiļu grupām 2021.–2023. gadā
(procentos no visiem iedzīvotājiem, kuriem bija vismaz 16 gadu)

	Gads	Kvintiļu grupa				
		1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
Regulāri piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām, kas ir saistītas ar naudas izmaksām	2021	25,6	14,8	10,4	6,8	3,1
	2022	34,8	21,2	15,2	11,6	5,6
	2023	32,9	22,5	16,0	9,9	6,4
Vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem/ģimeni (radiem) uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena	2021	10,7	5,7	3,7	2,2	0,7
	2022	20,1	10,6	6,4	4,1	1,7
	2023	13,8	7,2	3,5	1,8	0,8
Nelielu naudas summu tērēt tikai sev	2021	21,1	10,5	8,1	5,6	1,8
	2022	24,8	12,3	7,9	5,6	1,9
	2023	24,2	14,4	8,6	6,1	3,5
Novalkātās drēbes nomainīt pret jaunām (nevis lietotām)	2021	27,3	13,5	8,3	4,2	1,4
	2022	29,1	13,9	9,9	6,1	2,2
	2023	28,5	16,1	8,3	4,5	2,6
Nodrošināt sev divus apavu pārus, kas ir labā stāvoklī un piemēroti ikdienas aktivitātēm	2021	13,6	6,6	5,2	2,1	0,7
	2022	15,1	8,0	4,6	2,4	1,8
	2023	11,8	6,4	3,9	1,8	0,6
Savā mājoklī nomainīt mēbeles (gultu, dīvānu, skapi, bufeti u.c. mēbeles), kad tās ir nolietotas vai bojātas	2021	41,6	28,4	22,6	12,7	4,8
	2022	45,5	33,5	26,9	15,9	7,8
	2023	44,8	37,3	29,4	16,1	10,8
Savā mājoklī privātai lietošanai nodrošināt internetu, kad tas ir nepieciešams	2021	7,1	2,9	1,3	0,6	...
	2022	8,6	4,7	1,2	0,5	0,1
	2023	7,3	4,0	1,1	0,3	0,2
Sēgt neparedzētus izdevumus	2021	71,9	54,6	42,0	31,0	14,8
	2022	71,3	58,3	44,1	33,1	17,0
	2023	70,8	62,3	44,4	30,9	19,4
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	2021	55,7	43,6	31,9	24,2	17,1
	2022	51,1	41,9	29,2	18,2	8,3
	2023	56,8	44,8	31,4	20,2	11,3
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu	2021	17,2	9,8	5,5	3,5	1,2
	2022	21,9	12,7	8,1	3,2	2,2
	2023	17,8	11,8	5,8	3,6	3,3
Sēgt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	2021	13,0	8,6	5,7	4,5	2,3
	2022	16,3	7,3	4,4	3,5	2,6
	2023	17,0	9,9	5,6	3,7	2,4
Uzturēt mājokli siltu	2021	12,9	6,7	4,0	2,4	0,9
	2022	17,8	10,8	4,7	2,6	1,0
	2023	15,5	9,1	4,7	3,5	1,7
Savām vajadzībām lietot vieglo auto	2021	24,1	13,5	9,9	5,8	2,8
	2022	29,0	15,3	13,4	7,8	3,3
	2023	22,0	13,3	9,6	6,0	3,2

📄 Oficiālās statistikas portāls [NNN190].

METODOLOĢISKI PASKAIDROJUMI

Nabadzības riska indekss

Nabadzības riska indekss ir rādītājs, kas tiek aprēķināts visās ES dalībvalstīs pēc vienotas metodoloģijas. Tas raksturo personu īpatsvaru, kas atrodas zem nabadzības riska sliekšņa. Katru gadu nabadzības riska sliekšnis tiek aprēķināts no jauna. ES dalībvalstīs kā nabadzības riska sliekšnis tiek izmantoti 60 % no rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju. Nabadzības riska sliekšnis vienas personas mājsaimniecībai 2022. gadā bija 563 eiro mēnesī, 2021. gadā – 513 eiro mēnesī, 2020. gadā – 472 eiro mēnesī un 2019. gadā – 441 eiro mēnesī. Savukārt mājsaimniecībai, ko veido divi pieaugušie ar diviem bērniem, kas jaunāki par 14 gadiem, nabadzības risks (atbilstoši ekvivalento patērētāju skaitam mājsaimniecībā) 2022. gadā bija 1 182 eiro mēnesī, 2021. gadā – 1 077 eiro mēnesī, 2020. gadā – 991 eiro mēnesī un 2019. gadā – 927 eiro mēnesī.

Kvintīļu grupa

Viena piektā daļa (20 %) no aptaujāto mājsaimniecību skaita, kas sagrupētas pieaugošā secībā pēc to rīcībā esošajiem ienākumiem uz vienu mājsaimniecības locekli.

Ienākumu kvintīļu grupas attiecas uz ienākuma pārskata periodu, kas ir iepriekšējais kalendārais gads pirms apsekojuma gada. Tādējādi 2020. gada apsekojuma dati atbilst ienākumu kvintīļu grupām 2019. gadā, 2021. gada dati – ienākumu kvintīļu grupām 2020. gadā, 2022. gada apsekojuma dati – ienākumu kvintīļu grupām 2021. gadā un 2023. gada dati – ienākumu kvintīļu grupām 2022. gadā.

Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi kvintīļu grupās 2019.–2022. gadā (vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, eiro)

Kvintīļu grupa	Gads			
	2019	2020	2021	2022
1. (trūcīgākā)	203,13	214,27	232,12	261,59
2.	353,45	367,10	411,70	460,51
3.	483,28	508,57	570,09	624,37
4.	679,63	720,87	800,91	869,03
5. (turīgākā)	1 290,15	1 407,88	1 475,50	1 592,11

📄 Oficiālās statistikas portāls [MIS060].

Ekonomiskā spriedze

Tiek noteikta ar vairākiem jautājumiem, kuros respondentiem jānovērtē mājsaimniecības spēja segt šādas izmaksas:

- ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu;
- katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām;
- segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem;
- finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu;
- segt komunālos maksājumus, īri un kredītu (t.sk. līzinga maksājumus par pirkumiem uz kredīta).

Mājsaimniecības, kas uz vismaz diviem jautājumiem sniedz noraidošu atbildi, tiek uzskatītas par pakļautām ekonomiskai spriedzei.

Materiālās nenodrošinātības indikatori ES mērķu īstenošanā

	Stratēģija "Eiropa 2030"	Stratēģija "Eiropa 2020"
Rādītājs	Dziļa materiālā un sociālā nenodrošinātība	Dziļa materiālā nenodrošinātība
Periods	Rādītājs tiek izmantots kopš 2021. gada	Rādītājs tika izmantots līdz 2020. gadam (ieskaitot)
Definīcija	Iedzīvotāju īpatsvars, kuriem piemīt vismaz 7 no 13 pazīmēm (pazīmes skat. skaidrojumā <i>Dziļa materiālā un sociālā nenodrošinātība</i>).	Iedzīvotāju īpatsvars, kuriem piemita vismaz 4 no 9 pazīmēm (pazīmes skat. publikācijā <i>"Materiālā nenodrošinātība Latvijā 2020. gadā"</i> sadaļā "Metodoloģiskie paskaidrojumi").

Dziļa materiālā un sociālā nenodrošinātība: persona no 16 gadu vecuma tiek uzskatīta par pakļautu dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai, ja viņai piemīt vismaz 7 no 13 norādītajām pazīmēm:

(1) personas mājsaimniecība naudas trūkuma dēļ nespēj:

- 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu,
- 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu,
- 3) segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem,
- 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu,
- 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām,
- 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto,
- 7) savā mājoklī nomainīt nolietotās mēbeles pret jaunām,

(2) persona nevar atļauties:

- 8) savas novalkātās drēbes nomainīt pret jaunām (nevis lietotām),
- 9) nodrošināt sev divus apavu pārus, kas ir labā stāvoklī un piemēroti ikdienas aktivitātēm,
- 10) nelielu naudas summu tērēt tikai sev,
- 11) regulāri piedalīties atpūtas aktivitātēs ārpus mājām, kas ir saistītas ar naudas izmaksām,
- 12) vismaz reizi mēnesī satikties ar draugiem/ ģimeni (radiem) uz kopīgu maltīti vai glāzi dzēriena,
- 13) savā mājoklī nodrošināt privātai lietošanai internetu, kad tas ir nepieciešams.

Bērns līdz 16 gadu vecumam tiek uzskatīts par pakļautu materiālai un sociālai nenodrošinātībai, ja viņš dzīvo mājsaimniecībā, kurai piemīt vismaz 3 no pirmajām septiņām iepriekš nosauktajām pazīmēm (1.–7. pazīme) un vismaz četras no nākamajām pazīmēm (8.–13. pazīme). Tiek uzskatīts, ka bērnam piemīt 8.–13. pazīme, ja šī konkrētā pazīme piemīt vairāk nekā pusei no viņa mājsaimniecības locekļiem.

Materiālā un sociālā nenodrošinātība tiek noteikta līdzīgi kā dziļa materiālā nenodrošinātība. Persona no 16 gadu vecuma tiek uzskatīta par materiāli un sociāli nenodrošinātu, ja viņai piemīt vismaz 5 no 13 pazīmēm. Bērns līdz 16 gadu vecumam tiek uzskatīts par pakļautu materiālai un sociālai nenodrošinātībai, ja viņš dzīvo mājsaimniecībā, kurai piemīt vismaz 3 no pirmajām septiņām iepriekš nosauktajām pazīmēm (1.–7. pazīme) un vismaz divas no nākamajām pazīmēm (8.–13. pazīme). Tiek uzskatīts, ka bērnam piemīt 8.–13. pazīme, ja šī konkrētā pazīme piemīt vairāk nekā pusei no viņa mājsaimniecības locekļiem. Pazīmes skat. definīcijā "Dziļa materiālā un sociālā nenodrošinātība".

Neparedzētie izdevumi tiek rēķināti katru gadu atbilstoši nabadzības riska sliekšnim uz vienu ekvivalento patērētāju pirms trim gadiem (2023. gadā tika ņemts vērā 2020. gada nabadzības riska sliekšnis uz vienu ekvivalento patērētāju). 2023. gadā neparedzēto izdevumu summa bija 450 eiro, bet 2022., 2021. un 2020. gadā – 365 eiro.

Apsekojuma izlasē ir personas, kuras dzīvo privātās mājsaimniecībās. Netiek iekļautas kolektīvās mājsaimniecības (vecu ļaužu pansionāti, bērnu invalīdu internāti, studentu kopmītnes, viesnīcas, kazarmas, slimnīcas, sanatorijas, brīvības atņemšanas iestādes u. tml.). Izlases ietvars ir izstrādāts, ņemot vērā vislabāko pieejamo informāciju, nodrošinot visām Latvijas mājsaimniecībām vienādas iespējas iekļūt apsekojuma izlasē, atbilstoši izstrādātajam izlases plānam vairāku gadu laikā. Pēc apsekojuma norises izlases dati tiek vispārināti (svērti) uz visām privātajām mājsaimniecībām un tajās dzīvojošajiem mājsaimniecības locekļiem. Datu svēršanas procesā tiek izmantoti dizaina svāri, kas tiek koriģēti pēc atbildētības līmeņa, kā arī tie tiek kalibrēti pēc iedzīvotāju dzimuma un vecuma. Mājsaimniecības tiek apsektas vairāku gadu garumā (maksimāli 4 gadus).

Apsekojuma izlases apjoms un atbildētība

Gads	Izlāsē iekļauto mājsaimniecību skaits	Aptaujas anketas aizpildījušo mājsaimniecību skaits (mājsaimniecību atbildētība)	Mājsaimniecības personas, par kurām tika aizpildīta Individuālā anketa (vismaz 16 gadu vecuma personu skaits)	Mājsaimniecību neatbildētība (procentos)
2023	8 713	5 835	10 247	33,0
2022	8 189	5 825	10 290	28,9
2021	9 166	6 571	11 727	28,3
2020	9 300	6 095	10 701	34,5
2019	7 799	5 279	9 578	32,3

© Centrālā statistikas pārvalde, 2024.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

Lāčplēša iela 1, Rīga, LV-1010
tālrunis: +371 67366922; info@csp.gov.lv
www.csp.gov.lv

Līdzfinansē
Eiropas Savienība